

ВДОСКОНАЛЕННЯ СЕРЕДОВИЩНИХ РІШЕНЬ СУЧАСНОГО МІСТА

Денисенко Ю. М., аспірант кафедри ОА та ДАС
Одеська державна академія будівництва та архітектури

Анотація. В даній статті автор вносить ряд пропозицій по вдосконаленню середовищних рішень як по м.Черкаси, так і принципових ідей, корисних для різних міст України.

Ключові слова - еволюція архітектурного середовища, міська інфраструктура, благоустрій.

Постановка проблеми. Ускладнення функцій міського простору, екологічного і техногенного стану, перевантаження вулиць і площ рекламними носіями та інженерним і функціональним обладнанням (особливо це стосується центральних вулиць), привело до необхідності дослідження різних питань формування міського середовища і до пошуків рішення існуючих середовищних проблем.

Мета роботи. Оприлюднити авторські пропозиції щодо вдосконалення середовищних рішень як по м.Черкаси, так і принципових ідей, корисних для різних міст України.

Аналіз останніх досліджень. Робота є одним з результатів наукового дослідження процесів формування архітектурного середовища центру Черкас в період з кінця ХІХ ст. по початок ХХІ ст. і є продовженням серії публікацій [1,2] за вказаною темою.

Завдання роботи. Проаналізувати ряд існуючих середовищних проблем як по м.Черкаси, так і характерних для інших Українських міст. Оприлюднити авторські пропозиції щодо вдосконалення вказаних середовищних рішень .

Результати роботи викладено у формі таблиці.

Висновки.

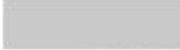

1. В результаті дослідження питань формування архітектурного середовища центру Черкас було виявлено ряд існуючих середовищних проблем як стосовно конкретно черкаських ситуацій, так і стосовно загальних ситуацій, характерних для інших українських міст.

2. Використовуючи методи логіки, аналізу, синтезу, аналогій, авторами на рівні концептуальних ідей запропоновані рішення деяких виявлених проблем.

3. Денисенко Катерині Володимирівні належать пропозиції щодо збереження озеленення і виносу реклами і вітрин перед комерційними структурами, що розташовані у реконструйованих під організації бувших житлових приміщеннях на перших поверхах будинків. У співавторстві висунута ідея завчасного проектування фасадів будинків, які будуть мати функції і конструкції рекламних носіїв. Решта пропозицій, опублікованих в статті, є авторською.

АВТОРСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ З ВДОСКОНАЛЕННЯ АРХІТЕКТУРНО - СЕРЕДОВИЩНИХ РІШЕНЬ ЧЕРКАС ТА ІНШИХ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ

Умовні позначення:

	Фон таблиці, на якому розташовані ілюстрації принципів та об'єктів, які виявлені на території центру Черкас (території, яка підлягає дослідженню)
	Фон таблиці, на якому розташовані ілюстрації принципів та об'єктів, які виявлені на іншій території центру Черкас, поза межами дослідження, або на нецентральных територіях міста.
	Фон таблиці, на якому розташовані ілюстрації принципів та об'єктів, які виявлені на територіях центрів інших міст
	Фон таблиці, на якому розташовані ілюстрації принципів та об'єктів, які виявлені на нецентральных територіях інших міст

ІСНУЮЧІ ПРОБЛЕМИ	ПРОТОТИПИ ТА АНАЛОГИ РІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ	АВТОРСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ З РІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ
<p>Традиційна відсутність обладнаної зупинки на Театральній площі (можливо, з причини небажання руїнації ансамблю театральної площі).</p> <p>а</p> <p>б</p> <p>а) Зупинка "Драмтеатр", Фото 1973 р. з фотоальбому №6 ЧОДА, Фонд №30, Справа №6. б) Зупинка "Драмтеатр". Фотофіксація автора, квітень 2009 р.</p>	 <p>Легка прозора конструкція на Ленерській, м.Київ, яка не відволікає на себе зайвої уваги, не руйнує своєю формою і м'якою середовище.</p>	 <p>Ряд, подібних до зображеної на фото зліва, легких сучасних зупинкових павільйонів, гармонійних за формою і стилістичною трактовкою до існуючих об'єктів Театральної площі, можуть не лише зробити більш комфортними умови очікування транспорту, але й завершити формування ансамблю Театральної площі.</p>
<p>Причиною відсутності обладнаної зупинки біля Трикотажної фабрики, скоріше за все, є вузький тротуар в районі зупинкового майданчика.</p> <p>Зупинка "Трикотажна фабрика", Фотофіксація автора, квітень 2009 р.</p>	 <p>Навіс над тротуаром вздовж фасаду магазину по вул. Енгельса, район зупинки "Зелена". Фотофіксація автора, 2009 р.</p>	<p>Досить вузький тротуар може стати основним чинником вибору рішення благоустрою зупинки у вигляді навісу, який закріплюється до фасаду будівлі, що розташована поряд. Можливим є також (коли це дозволяє середовище та функціональна ситуація), прикріплення місць для сидіння до стіни фасаду. Хоча це і створює деякі незначні незручності для перехожих (торгівельні лотки і палатки займають ще більшу площу тротуарів і створюють ще більші незручності) і для очікуючих на транспорт (при наближенні транспорту їм треба буде перетинати потік транзитно йдущих перехожих), але, в цілому, навіс і місця для відпочинку будуть корисними і нададуть мінімально необхідні умови комфорту і пасажиром, і перехожим, котрі зможуть зхотатись від атмосферних опадів і, при необхідності, відпочити.</p>

Хаотичне обклеювання об'явами елементів середовища руйнує естетику середовища і створює відчуття бруду і хаотичності. Одні з цікавих форм боротьби з несанкціонованим розміщенням об'яв є принцип бар'єру: використання на поверхнях міських об'єктів захисної металевої сітки, що помічено в 2008-2009 рр на вулицях Одеси. Також існують спроби штрафування і відключення телефонів за подібні факти хаотичного використання в якості рекламних носіїв поверхонь предметного наповнення міст (принцип заборони). Але лише заборона та створення бар'єрів і відсутність вирішення питання безкоштовного розміщення інформації городян в людних центральних місцях не знімають проблему.

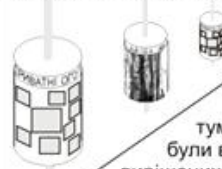
Електростовпи в центрі Черкас фото автора, 2009 р.

м. Черкаси. Виділення рекламної площі для приватних оголошень городян на боковому фасаді торгівельного павільйону на ринку "Седова". Фотофіксація автора, 16.10.09.

м. Черкаси. Виділення рекламної площі для приватних оголошень городян на фасаді зупинкового павільйону. Парк Хіміків. Фотофіксація автора, 16.10.09.

Пропонується облаштувати центральні вулиці Черкас афішними тумбами, подібними до тих, що були в місті на поч. ХХ ст., але вирішених на кшталт сучасних Одеських (навколостовбурних чи навколостовпових конструкцій). Може бути корисним чередування тумб для театральних афіш і спеціальних тумб для обклеюванням приватними об'явами. Це надасть змогу більш цільно організувати однотипними носіями вуличне середовище, створити величезні додаткові рекламні площі, легалізувати і очолити безкоштовне розміщення приватних оголошень, завдяки чому поступово привчити людей до розміщення їх об'яв лише в установлених місцях, та недоречності і незаконності псування такими оголошення інших міських форм.

Для ефективного бороти з хаотичним обклеюванням міських об'єктів об'явами пропонуються одночасні комплексні заходи:
-заборону, з організацією контролюючих та штрафуючих служб міськвиконкому;
-створення бар'єрів, перепон, які зроблять неможливим або затрудненим обклеювання об'явами поверхонь об'єктів;
-виділення спеціальних БЕЗКОШТОВНИХ площ для об'яв городян. Подібні приклади вже зустрічаються, але все сказане повинно стати чіткою і жорсткою, а головне, комплексною міською політикою.

Вирубання дерев перед фасадами реконструйованих на 1-му поверсі під магазини житлових приміщень, зменшення площ зелених насаджень, є неприпустимим за умов сучасної тотальної автомобілізації, критичного забруднення повітря викидами автомобільних двигунів та промисловості.

а) м. Черкаси. Знищення потужного "зеленого щита" між бульваром Шевченка та житловою забудовою задля "Європейського" дизайну та відкриття фасадів новостворених на перших поверхах торгівельних закладів. Фотофіксація автора, 2008 р.
 б) м. Одеса. вул. Торгова. Фото автора, 2009 р.

а) м. Одеса. Рекламне рішення салону штор, розташованого в глибині ділянки. Фотофіксація Денисенко К.В., 26.01.10

б) м. Одеса. Збереження озеленення на ділянці та відсутність традиційного розкриття фасаду комерційної споруди шляхом розміщення площі перед нею. Фото Денисенко К.В., 26.01.10

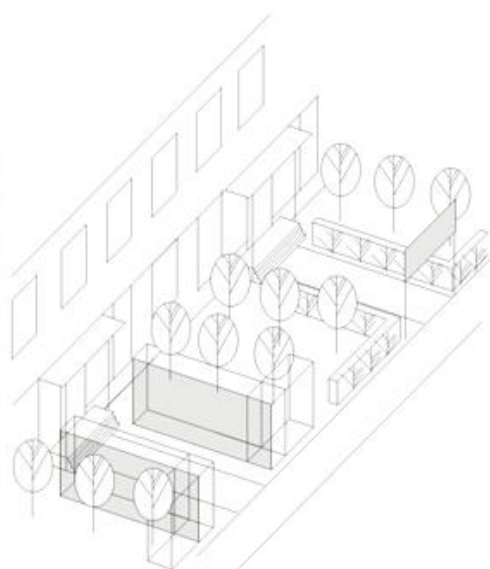
Зменшення площ озеленення міста в умовах збільшення забруднення повітря і погіршення екологічного стану населених пунктів вимагає пошуків додаткових площ озеленення, відновлення широкого застосування зелених огорож, які мають не лише естетичне, але і важливе психологічне, санітарно-гігієнічне і технічне значення, створюють відчуття комфорту (бо для людини є необхідною близькість до природи), і є засобом неперетворення міста у мертвенні кам'яні джунглі. Зелені огороження мають велике значення в якості захисних засобів від руйнівного впливу техногенного середовища, згідно концепції "Бар'єрного середовища" К.Денисенко.

а) Зелені огороження на бульварі, напроти Обкому (Будинку рад). Фрагмент фото кінця 1950-х - початку 1960 рр., з колекції Черкаського обл. управління архітектури.
 б) "Зелені стіни", що збереглися з радянських часів на ар'єрплощі Будинку рад, добре захищають від міської метушні і роблять сквер бажаним і присним місцем для відпочинку

Замість розкриття фасадів пропонується винесення вітрин до тротуарів, з залишенням зелених насаджень на ділянках та художнього вирішення проходу до магазинів, наприклад, вздовж винесених вітрин, зелених огорожень, "зелених тунелів", рядків ліхтариків і т.п.

На другорядних вулицях, де відсутні водоводні колодязі та канали для відведення дощової води з дорожніх поверхонь під час дощу, і навіть на центральних дорогах під час сильних злив, біля бортових каменів і, навіть, біля решіток водосточних каналів, утворюються неперехідні для пішоходів водні потоки.

На фото: Водні потоки на дорогах Черкасах під час дощу. Фотофіксація автора, 16.10.2009 р.

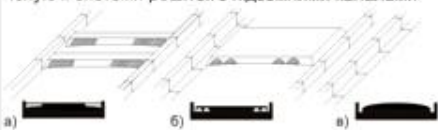

На фото: рішення проблеми переходу дощових потоків в дореволюційних Черкасах (мостики з тротуарів) вул. Хрещатик. Фрагменти листівки кін. XIX - поч. XX ст.

Пряме цитування використання мостиків на сучасних швидкісних автомобілізованих дорогах нереально, хіба що у вигляді резинових мостиків, які будуть досить виносливими до руйнування і зжиматися під вагою автомобілів, не дуже заважаючи проїзду.

Але можливим є пошук альтернативних рішень. Наприклад, в якості ідей:

- а) створення на дозволених нормативами ділянках і категоріях доріг пішохідних переходів і вигляді підвищень, з водоводними каналами всередині підвищень, для проходу дощових потоків.
- Такі підвищення ще й дуже ефективно будуть виконувати функцію "лежачого поліціанта" і регулювати швидкість руху, нормативні показники якої водія нерідко порушується на вулицях міста
- б) створення спеціальних каналів вздовж бортового каменю, збоку від перехідного підвищення
- в) створенні спеціальних каналів на дорозі вздовж бортового каменю, без спорудження підвищень, більш ефективних в справі відводу води, ніж існуючі системи решіток з підземними каналами

Хаотичне навішування на фасади будинків реклами великих розмірів знецінює, знищує і замінює запроєктовані раніше фасади, руйнує архітектурні ансамблі. Можливо говорити про домінування рекламних носіїв над архітектурою, як про прояв загальноукраїнської тенденції.

а) Будинок торгівлі та готель в радянські часи. Таким він проектувався. Фотографія з "Планшетів на здобуття Держипремії Держбуду".
б) Заміна фасадів Будинку торгівлі, бушлого готелю, та інших будинків щитами зовнішньої реклами. Фотофіксація автора 7.06.08 р.

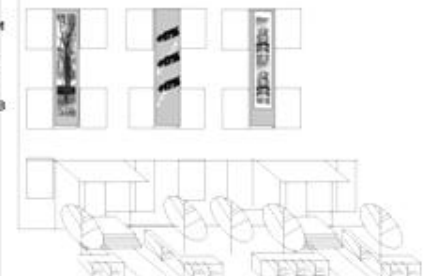

Боротьба зі спотворенням фасадів будинків рекламними носіями може вестись різними засобами:

1. Заборона розміщення реклами на фасадах центральних будинків, але в умовах панування капіталу це є фактично неможливим
2. Завчасним проектуванням на фасадах екранів для проєкцювання мультимедіа реклами у вечірній час без руйнування вигляду фасадів у денний час (за прикладом ряду зарубіжних міст)
3. Завчасним проектуванням фасадів як рекламних носіїв (див. у колонці зправа)

Для запобігання руйнування і спотворення фасадів будинків великорозмірною рекламою, центральних будинків, як носіїв рекламних площ, завчасне проектування фасадів під рекламні носії, обмірковане розміщення рекламних конструкцій, їх форми, розмірів, конструкцій, дозволить архітекторам взяти під контроль пізніші хаотичні зміни фасадів навішаними рекламними щитами, дасть можливість створення високохудожніх поліфункціональних рішень фасадів.

При зміні формаций і принципів існування суспільства рекламні площі, ніші під них та їх конструкції можуть бути використані, як носії декоративних зображень, фрагментів високохудожніх фото, репродукцій творів мистецтва, соціальних виховних плакатів.

Важливим засобом вдосконалення архітектурного середовища міст є вивчення позитивного і негативного досвіду минулого, для впровадження корисних знахідок і повторного недопущення некорисних.

Але на даному часі наука оперує випадково збереженими окремими зразками попередніх культур, що: по-перше, не може стовідсотково забезпечити об'єктивність і повноту знань про минуле,

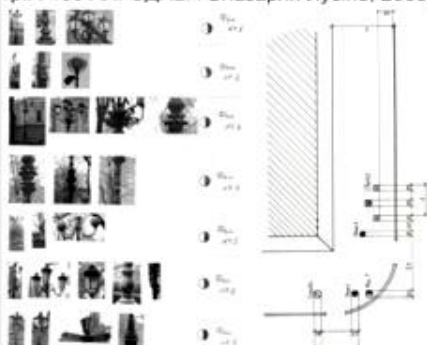
по-друге, ховає від людства чисельні досягнення попередніх історичних періодів, знання яких може надати можливість створювати більш корисне і більш досконале середовище життєдіяльності людини. Також є важливим ретельне збереження і передача майбутнім дослідникам інформації і знань про сьогоденні часи, що буде важливим підґрунтям більш якісного розвитку майбутньої науки.

Необхідність охорони, як пам'яток культури, не лише архітектурних та інших монументальних об'єктів, але і найбільш цікавих і характерних зразків предметного міського наповнення, з впровадженням пам'ятоохоронної документації, реставрації та відновлення зазначених об'єктів.

Досить цікавими прикладами комплексного вивчення існуючого архітектурного середовища міста, інвентаризації предметного наповнення вуличного простору, систематизації даних і наочного відображення результатів дослідження у формі таблиць, схем, 3-D візуалізації, є розробки Стефано Бертоцці (Stefano Bertocci) та Сандро Парринелло (Sandro Parrinello), професорів департаменту архітектурного планування Флорентійського університету (за матеріалами їх доповіді на Міжнародній конференції "Проблеми спадкового розвитку історичного центру міста: минуле, сьогодні, майбутнє", в рамках Дев'ятого міжнародного архітектурно-будівельного форуму "Одеський дім", 22-25 травня 2008р., м.Одеса.

Аутентичні зразки предметного наповнення є такими ж цінними об'єктами, як і архітектурні, бо є зразками певної культури, і важливими складовими неповторності образу міста. Є актуальною розробка Паспорту та інших нормативних форм охоронних документів, аналогічних вже існуючим документам, розроблених для архітектурних об'єктів.

На рисунку: апробація одного з експериментальних варіантів інвентаризації предметного наповнення вуличного середовища з включенням в процес дослідження студентів 1-го курсу (фрагмент графічного звіту студентки гр. А-153 АХІ ОДАБА Єгіазарян Лусіне, 2008р)

На даний час ведеться вивчення нормативних архітектурно-охоронних документів і розробляються варіанти документації для обліку та охорони об'єктів предметного наповнення вуличного простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денисенко Ю. М., Денисенко К. В. До питання формування архітектурного середовища Черкас // Проблеми теорії і історії архітектури України. Сборник научних трудов АХИ ОГАСА. Выпуск 8/ под редакцией Н. М. Ексаревой, В. С. Дорофеева и др. – Одесса: Астропринт, 2008. – С. 104 – 109
2. Денисенко К. В., Денисенко Ю. М. Бар'єрне середовище, як принцип захисту від згубного впливу техногенної цивілізації. // Проблеми теорії і історії архітектури України. Сборник научних трудов АХИ ОГАСА. Выпуск 9/ под редакцией Н. М. Ексаревой, – Одесса: Астропринт, 2009. – С. 250-256